

I. A. Sladkikh

DEVELOPED EMOTIONAL INTELLIGENCE OF FOREIGN STUDENTS AS A CONDITION OF THEIR READINESS FOR STUDY

The article is devoted to theoretical aspects of the concept of “emotional intelligence of foreign students” as psychological conditions of readiness for training with regard to the formation of reflex activity in brain regions. The need to take into account the mentality of national identity and characteristics of foreign students is relevant, because typical difficulties at the stage of pre-university training is not only the language, subject content, methodological, organizational, but also psychological one. The essences of Western and Eastern concepts of learning were also analyzed. Theories of intelligence and emotional behavior (G. Melhorn, V. Rubtsov, H. Eysenck, D. Wechsler) and opposite theories (M. Flourens, C. Lashley, L. Orbeli) on the functional role of different parts of the brain were reviewed. Differences in the functions hemispheres of the brain in mental activity on the research M. Zdenek on the development of the right hemisphere have been formulated. Approaches of emotional intelligence of foreign students at pre-university preparation were identified. It is proved that the basis of formation of emotional intelligence lying in relations between people who tightly associated with empathy, compassion, the ability to understand another person, taking care of his sorrows and joys. According to the research and a practical teaching activity, it is concluded that mental peculiarities of foreign citizens, their cohabitation in the hostel and their natural capacity for empathy are positive foundation for the development of the personality. Behavior of caste attitudes which inherent the students from Africa, Asia and Middle East helps to reduce emotional stress in the pre-university period.

Keywords: students-foreigners, pre-university training of foreign citizens, emotional intelligence, pedagogical and psychological conditions.

Подано до редакції 02.12.2013

УДК 378.091.33:373.3

Г. М. Шкільова

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ВИКЛАДАННІ ГАЛУЗІ «МАТЕМАТИКА»

У статті розглядається процес формування технологічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи у викладанні галузі «Математика». Зроблено аналіз технологічної компетентності педагога як складової його професійної підготовки. У статті подано вправи, що використовуються для формуванні технологічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів у викладанні математики в аудиторній роботі.

Ключові слова: майбутній учитель початкових класів, технологічна компетентність, професійна підготовка.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Модернізація системи вищої освіти України, орієнтація її на оновлення змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів початкових класів загострюють проблему формування професійної компетентності фахівця в умовах сьогодення. З огляду на це питання формування усіх складових професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів набуває актуальності, адже тільки вчитель з високим рівнем підготовки, вмінням застосувати різноманітні педагогічні технології зможе якнайкраще розв'язати сучасні проблеми початкової школи. Необхідність розгляду технологічної компетентності майбутнього вчителя початкових класів, що викладає галузь «Математика» зумовлена пошуком ефективних шляхів, які забезпечують гарантоване досягнення певного результату в його професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про-

блему підвищення професійної майстерності майбутнього вчителя початкових класів розглядали у своїх дослідженнях Н.Бібік, О.Савченко та ін. Аспекти реалізації технологічного підходу у професійній підготовці майбутнього фахівця початкової освіти висвітлено у працях О. Пехоти, С.Сисоевої. Проблематику модернізації професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів проаналізовано в роботах Н.Гузій, Л.Коваль, С.Ратовської, Л.Хомич, Л.Хоружої. Теоретичні проблеми технологізації педагогічних процесів розглянуто у дослідженнях В.Беспалька, Л.Гребенкіної, Н.Манько, В.Монахова та ін. Питання формування технологічної компетентності як складової професійної компетентності майбутніх учителів середньої ланки освіти висвітлено у дослідженнях А.Дяченко, Ю.Овод, М.Радишевської, Л.Тишакової, О.Харченко та ін.

Проте аналіз науково-педагогічної літератури показав, що проблемі формування технологічної ком-

петентності майбутнього фахівця початкової освіти у викладанні галузі «Математика» не приділяється достатньо уваги.

Мета статті полягає у висвітленні процесу формування технологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у викладанні галузі «Математика» в аудиторній роботі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасною тенденцією професійної педагогічної освіти є орієнтація на розвиток у майбутнього вчителя початкових класів професійної компетентності як результату його професійної підготовки у вищому навчальному закладі. Одним і структурних компонентів професійної компетентності є технологічна компетентність.

Ю.Дорохін розуміє під технологічною компетентністю інтегративну особистісну характеристику і результат навчання, пов'язану з придбанням майбутнім вчителем необхідних особистісних якостей, що виражається в оволодінні знаннями, вміннями та навичками в певній освітній галузі і найпростішими алгоритмами технологічної діяльності; умінні усвідомлено застосовувати отримані знання, вміння та навички у своїй професійній діяльності залежно від навчальної ситуації і вирішувати технологічні завдання, розробляти і застосовувати на практиці алгоритми технологічної діяльності, організовувати технологічну, пізнавальну та дослідницьку діяльність учнів та аналізувати їх процес і результати, організовувати і проектувати заняття відповідно до засад педагогічних технологій, виховувати в учнів працьовитість і формувати необхідні якості особистості, розробляти педагогічний інструментарій і використовувати його для підвищення ефективності навчально-виховного процесу та моніторингу його результатів [1].

Л.Коваль розглядає технологічну компетентність як структурно-функціональну складову професійної компетентності, що характеризується здатністю особистості майбутнього фахівця до самостійної організації навчального процесу в початковій школі на основі застосування загальнонавчальних технологій [3, с.10].

Таким чином, аналіз науково-педагогічної літератури показав, що технологічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів складається із особистісних характеристик і комплексу знань і умінь як результату його професійної підготовки, що дозволяє майбутньому фахівцю початкової освіти ефективно організовувати навчально-виховний процес у початковій школі, добираючи оптимальні педагогічні технології навчання і виховання молодших школярів, здійснювати моніторинг навчального прогресу учнів та своєї власної професійної діяльності.

Процес формування технологічної компетентності майбутнього педагога спирається на необхідні знання про закономірності і розуміння процесу навчання як управління; знання про здійснення цілеспрямованих дій під час навчального процесу, організацію та управління діяльністю, спрямованою на досяг-

нення запланованого результату; вміння вибрати ефективні методи, засоби і технології, навички створення оптимальних умов для організації педагогічного процесу, з виявленням структурних одиниць цього процесу і функціональним підходом до його аналізу, що забезпечують результати; рефлексивну діяльність педагога, самооцінку, розуміння і прийняття ним нормативних вимог до професійної діяльності, оцінювання на основі аналізу мети здійснюваного педагогічного управління навчальною діяльністю [2].

У Мелітопольському державному педагогічному університеті ім. Б.Хмельницького формування технологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у викладанні галузі «Математика» відбувається в рамках навчального курсу «Технології вивчення галузі «Математика», який входить до циклу нормативних дисциплін підготовки спеціаліста за напрямом «Початкова освіта». Загальна кількість годин на вивчення дисципліни складає 90, з них 28 відведено на аудиторну роботу. Метою дисципліни є оволодіння майбутніми учителями початкових класів методикою застосування сучасних педагогічних технологій для подальшого використання їх під час викладання освітньої галузі «Математика» у початковій школі. Методичним завданням курсу виступає підготовка студентів до моделювання уроків математики в початковій школі за різними навчальними технологіями. Практичним завданням курсу є формування у майбутніх фахівців початкової освіти практичних умінь і навичок використання сучасних навчальних технологій на уроках математики в початковій школі. Виконання вищезазначених завдань забезпечується єдністю практичної і теоретичної підготовки майбутніх учителів.

Так, на лекційних заняттях з курсу студенти ознайомлюються із особливостями технологічного і компетентнісного підходів до викладання математики у початковій школі; вивчають характеристики особистісно-зорієнтованого навчання математики; ознайомлюються із такими загальнонавчальними технологіями як технологія організації навчального співробітництва учнів і вчителя, технологія диференційованого навчання, технологія формування загальнонавчальних умінь і навичок, технології інтерактивного навчання, ігрові навчальні технології, метод проектів на уроках математики в початковій школі та ін.

На практичних заняттях в процесі опрацювання теми «Особистісно-орієнтоване навчання» майбутнім учителям пропонується проаналізувати розробки уроків з журналу «Початкова школа» відповідно до засад особистісно-орієнтованого навчання з метою визначення шляхів застосування особистісно-зорієнтованого підходу навчання математики вчителями-практиками. Ще одним із завдань для майбутніх учителів є вправлення у моделюванні повідомлення для учнів стосовно вивчення певної теми чи розділу, в якому має бути зазначена кількість уроків, що відводиться на вивчення теми, результати, що мають пока-

зати учні. Метою цього завдання є навчити студентів збільшувати зацікавленість учнів у вивченні математики відповідно до засад особистісно-зорієнтованого навчання.

Під час вивчення теми «Технологія організації навчального співробітництва вчителя і учнів» майбутні вчителі ознайомлюються із традиційними і нетрадиційними схемами організації навчального співробітництва, дидактичними прийомами, які найдоцільніше застосовувати на уроці математики в початковій школі при організації навчального співробітництва вчителя і учнів, а також з діяльністю вчителя і учнів на кожному етапі уроку.

На практичних заняттях з цієї теми, як одне із завдань, студентам пропонується дібрати форми, методи, прийоми, завдання і види діяльності для організації навчального співробітництва учителя і учнів на уроці математики. Метою цього завдання є навчити студентів добирати або складати завдання, які б сприяли інтенсивному спілкуванню молодших школярів в процесі їх виконання та забезпечували взаємозалежність учнів один від одного.

На лекційному занятті із технології диференційованого навчання студенти ознайомлюються із видами діагностики навчальних досягнень учнів з математики та доцільністю її застосування на різних етапах вивчення теми, вивчають особливості завдань, що найдоцільніше добирати до кожного виду діагностики навчальних досягнень молодших школярів, ознайомлюються із принципами формування типологічних груп учнів залежно від рівня їх навченості й навчуваності.

На практичному занятті з даної теми з метою набуття майбутніми вчителями умінь добирати до уроків математики в початковій школі посильні завдання різної складності для кожної типологічної групи учнів, студентам пропонується дібрати з підручника або скласти самостійно завдання, які відповідають певним вимогам, а саме:

- ускладнення математичного матеріалу;
- збільшення кількості дій у виразах або у рішенні задачі;
- виконання операцій рівняння в доповненні до основного завдання;
- використання оберненого завдання замість прямого;
- використання умовних символів замість чисел тощо.

Для поглиблення знань молодших школярів з високим рівнем знань з математики майбутнім учителям пропонується скласти продуктивні завдання, які відповідають таким вимогам:

- пошук закономірностей;
- класифікація математичних об'єктів;
- перетворення математичного об'єкту;
- завдання із недостатніми або зайвими даними;
- виконання завдань різними способами тощо.

Таким чином, виконуючи ці та інші вправи, май-

бутні вчителі початкових класів набувають умінь добирати та створювати диференційовані завдання для уроків математики.

Під час опрацювання теми «Технологія формування загальнонавчальних умінь і навичок» майбутні вчителі ознайомлюються із класифікацією загальнонавчальних умінь і навичок молодших школярів відповідно до кожного класу початкової школи, визначають критерії сформованої навчальної діяльності учнів. На практичних заняттях із вищезазначеної теми студенти створюють завдання, що сприятимуть формуванню в молодших школярів організаційних, логіко-мовленнєвих, пізнавальних та контрольних оцінних умінь і навичок на уроках математики.

Під час вивчення теми «Ігрові навчальні технології» ознайомлюються із етапами проведення дидактичної гри, її структурою, шляхами впровадження ігрової діяльності на уроках математики, методикою використання дидактичних ігор для кращого засвоєння математичного матеріалу. На практичних заняттях з теми студенти добирають дидактичні ігри, які можна найдоцільніше застосовувати на уроці математики в початковій школі, вчать формулювати навчальну, розвивальну та виховну мету цих ігор, складають чіткі, короткі і зрозумілі правила для молодших школярів, продумують необхідний дидактичний матеріал. Результатом такої роботи стає збірка дидактичних ігор, які можна застосовувати на уроках математики в початковій школі. Кожна дидактична гра у збірці описується за такою схемою: назва гри; сутність гри; теми уроків, на яких можна застосувати цю гру; кількість учасників; мета гри (розвивальна, навчальна, виховна); приблизна тривалість гри; обладнання; етап уроку, на якому можна застосовувати цю гру; правила для учнів; ймовірний підсумок гри.

У процесі вивчення особливостей організації навчального проекту з молодшими школярами на уроці математики майбутні вчителі знайомляться з етапами проекту на уроках математики, діяльністю вчителя і учнів на різних етапах проекту, формами роботи і методами організації проектної діяльності молодших школярів, вимогами до навчальних досліджень учнів. На практичних заняттях з теми майбутні вчителі вправляються у формулюванні основних питань навчального проекту (ключові, тематичні, змістові), формують дослідницькі завдання для учнів, для виконання яких необхідне знання математичного матеріалу, аналізують плани-конспекти уроків за проектною технологією, розроблені вчителями-практиками, складають список тем, під час вивчення яких метод проектів застосовувати найдоцільніше. Ще одним завданням для майбутніх вчителів виступає складання методичного паспорта навчального проекту з математики за такою схемою: назва проекту; тип проекту; дотичні навчальні предмети; клас; основні питання проекту (ключові, тематичні, змістові); цілі проекту (практична, розвивальна, виховна); дослідницькі завдання для малих груп, що працюють у проекті; очі-

кувані результати роботи над проектом (перелік знань, вмінь та навичок, що матимуть учні по завершенні реалізації проекту); вхідні знання з математики, необхідні для успішного виконання проектних завдань; очікуваний кінцевий продукт проекту; форма представлення кінцевого продукту.

З метою формування технологічної компетентності майбутніх вчителів початкових класів у викладанні галузі «Математика» студентам пропонується самостійне складання в позааудиторний час планів-конспектів уроків математики за різними педагогічними технологіями.

Висновки. Таким чином, формування технологічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у викладанні галузі «Математика» передбачає систематичне тренування студентів у використанні педагогічних технологій на математичному матеріалі початкової школи. Під технологічною компетентністю майбутнього вчителя початкових класів ми розу-

міємо особистісні характеристики та комплекс знань і умінь як результат його професійної підготовки, що дозволяє майбутньому фахівцю початкової освіти ефективно організувати навчально-виховний процес у початковій школі, добираючи оптимальні педагогічні технології навчання і виховання молодших школярів, здійснювати моніторинг навчального прогресу учнів та своєї власної професійної діяльності. Подані вправи створені з метою оволодіння майбутніми учителями початкових класів навичками використання тих педагогічних технологій, які мають добре розроблену теоретичну базу і отримали визнання серед учителів-практиків. Наявність технологічної компетентності є необхідною умовою в підготовці майбутнього вчителя початкової школи, що передбачає спроможність до адекватних дій у змінюваній ситуації на основі неперервного самопізнання й саморозвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дорохин Ю.С. Формирование технологической компетентности будущих учителей при изучении дисциплин профильной подготовки: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.08 "Теория и методика профессионального образования" / Ю.С.Дорохин. – Тула, 2010. – 193 с.

2. Дяченко А. Теоретичний аналіз поняття «технологічна компетентність педагога» / А.Дяченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник нау-

кових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2013. – Випуск 8. – Частина 2. – С. 53 – 59.

3. Коваль Л.В. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних технологій: автореф. дис. д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Л.В.Коваль. – Київ, 2010. – 45 с.

REFERENCES

1. Dorokhin Y.S. Formation of technological competence of future teachers in studying type disciplines. Thesis / Y. S. Dorokhin. - Tula, 2010. 193 p.

2. Diachenko A. Theoretical analysis of the definition "the technological competence of a teacher". Problems of modern teacher's training: compilation of scientific works of Uman state pedagogical university named af-

ter Pavel Tychnya / A. Diachenko. – Uman': FOP Zhovtyj O. O., 2013. – Issue 8. – Part 2. – pp. 53 – 59.

3. Koval L.V. The system of professional training of future primary school teachers for introduction of general educational technologies. Abstract of thesis / L. V. Koval. - Kyiv, 2010. - 45 p.

А. М. Шкилева

ФОРМИРОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ ПРИ ПРИПОДАВАНИИ ПРЕДМЕТА «МАТЕМАТИКА»

В статье рассматривается процесс формирования технологической компетентности будущего учителя начальной школы в преподавании специальности «Математика». Сделан анализ технологической компетентности педагога как составляющей его профессиональной подготовки. В статье представлены упражнения, используемые для формирования технологической компетентности будущего учителя начальных классов в преподавании математики в аудиторной работе.

Ключевые слова: будущий учитель начальных классов, технологическая компетентность, профессиональная подготовка.

A. M. Shkiliova

FORMATION OF THE TECHNOLOGICAL COMPETENCE OF A FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER WHILE TEACHING MATHEMATICS

The formation of the technological competence of a future primary school teacher in the process of teaching Mathematics is described in the article. The article also focuses on providing the definition of the term of technological competence of a future primary school teacher. The author analyzed the technological competence of a teacher as a component of his professional training. The technological competence of a future primary school teacher is defined as

one of the personal characteristics and complex knowledge and skills as a result of training, allows a future specialist of primary education to organize the educational process in primary school effectively, to choose the best educational technologies for teaching and education of younger students, monitor academic progress of primary students and his own professional activity. The formation of the technological competence is based on knowledge and understanding the laws of governing the process of learning; knowledge on the implementation of targeted actions during the studying process, organization and management of activities with the aim of achieving the intended result; ability to choose efficient methods, tools and technology skills to create optimal conditions for the organization of educational process, identifying the structural units of the process and functional approach to its analysis that provides necessary results; reflective teacher activity, self-esteem, understanding and acceptance of the legal requirements for professional activity, assessment based on objective analysis of the management of educational training activities. Some exercises used for the formation of the technological competence of a primary school teacher in teaching Mathematics are given in the article. The high level of technological competence is necessary for the preparation of the future primary school teacher; it provides ability to choose the most efficient actions in changing situations on the basis of continuous self-knowledge and self-identity. Mastering technological competence promotes the increasing of professional level of a future primary school teacher.

Keywords: future primary school teacher, technological competence, professional training.

Подано до редакції 05.12.2013
